

sum »fri útvíking« av einum máli, tað finst ikki. Mál verður til og mennist í itøkiligari støðu, og málið verður altíð ávirkað av ávísari støðu.»

Fyrimyndir

Tá ið Føroyar vóru samfelag mentanarliga í litlari menning, bar til at tosa um náttúrligt framhald av virðum, ið fólk hildu hava týðning, og samantvinnu við hetta málsligan sannleika. Føroyska samfelagið hevur fingið ferð á, tað er dynamiskt, broytist og mennist alsamt, og saman við hesi sjeymilamenning stínga seg spurningar upp sum t.d. tann um málsliga menning og málsligan sannleika. Hvat er tað, vit eru farin at taka til okkum, nú vit hava latið okkum í sjeymilastivlarnar. Hvat nýta vit sum fyrimynd, hvørjum er sameiki okkar knýttur at?

Fyrimyndirnar eru sjálvsagt broyttar. Fyrimyndir funnst, og at teirra virki var knýttur málburður, ið eisini onnur tóku eftir og tóku til sín. Málið var nýtt náttúrliga, tí fyrimyndirnar vóru livandi í hesum samfelagnum og talaðu okkar mál. Soleiðis er ikki nú — okkara fyrimyndir eru tilevnaðar aðrastaðni og bornar okkum gjøgnum fjölmiðlar sum tær, vit eiga at laga okkum eftir. Frá málsligum sjónarmiði er trupulleikin við hesum, at málið, ið allar fyrimyndirnar nýta ella verða lýstar

við, eru fremmand mál — og tí verður eisini sameikin málsligur sameiki, ið lættliga virkar kovándi á okkara egna mál. Málsligur sameiki kann ikki skiljast frá sameika annars — tað eru tvær síður av sama evni, sum sostatt merkir, at um sameiki okkar nú hevur fremmandan uppruna og fremmandar røtur, so má alt tað mál, ið annars er knýtt at hesum, eisini hava fremmandan uppruna. Júst fleiri fyrimyndir, vit finna okkum útánur heimi, jú størri verður málsliga ávirkanin.

Hvørjar eru so hesar fyrimyndir, vit so glæbeint taka til okkum, og sum hava nýggja málið í kjalarvorrinum? Vit fáa gjøgnum sjónvarp og bløð at vita, hvussu vit skulu klæðast, hvussu vit skulu búgva, drekka, eta, hugna okkum, skemtast, hvør tónleikur er »tann rætti« í lötuni o.s.fr. Vit fáa alt okkara undirhald, ið øllum hugsandi avbrigdum borðið inn í stovurnar. Vit fáa allar okkara kunnleika um tøkni, skaldskap o.a. á fremmandum máli eisini. Hetta er alt, sum tað er, púrasta natúrligur lutur í okkara gerandisdegi, vit nýta hetta, tosa um tað, hugsa um tað — og á hvørjum máli? Føroyskum? Vit hava jú ongantið sæð ella hoyrt nakað av hesum á føroyskum upprunaliga, hvussu man málið fara at vera? Er ikki sjálvsagt, at mál okkara til tíðir er sum harragud veit?«

Ikki neyðugt at duga føroyskt?

»Fara vit út stóru verð og heim til okkara, er menningin eins syrgiliga náttúrlig, tí hvat siggja og hoyra føroyskir ungdomar í sjónvarpi og útvarpi? Jú, tey flestu, ið eru »blivin okkurt« innan umsiting, handil, tøkni, fisk, bílar o.s.fr. hava í flestum forum lagt vanliga føroyska málbúnan frá sær og hava fingið sær nýggja málsliga kápu. Hon er tyðiliga tillærd og tillagað — men, hon riggar. Tað er sostatt ikki neyðugt at duga føroyskt fyri at koma sær fram, og soleiðis verður ótilvitað partur av grundgevingini hjá næminginum at læra føroyskt tikin undan teimum.

Men munnu næmingarnir taka tað til sín?

Politikarar, tíðindafólk og onnur lata javnan fastar máliskur og serlig orð floyma úr yvir fólk í sambandi við einahvørja málsviðgerð. Somu fyrbrigdi verða tikin upp aftur í saman — t.d. orð sum *troysta, tálma, loyna, tengja* og onnur. Vit, ið rætta skrivlig avrik hjá næminginum, siggja allar orðingar/orð ganga aftur hjá teimum. Tey taka sostatt til sín meiningar og málburð — tey identifiserast seg við hetta. Tey tosa og skriva meira og meira eins, og tað er heilt greitt, at málsligu fyrimyndirnar eru mangan litið mennandi. Vit mugu aftrat hesum vænta, at økt miðsavnan, fleiri miðlar, meiri samskipti seta ivaleyst meira ferð á hesa menning.»

Aðalbrolaran

»Tað botir sjálvsagt heldur ikki um, at lærugreinin føroyskt hevur í sjálvari byrjanarundirvísingini hongt seg fasta í fyrbrigdi úr einum heimi/hugaheimi, ið ikki er barnanna egni. Í staðin fyri at nýta høvið at byrja við slíkum, sum næmingarnir kenna — t.d. súkkul og fótboldsdystum, slíkum, ið er teirra gerandisdagur, har tey kenna seg aftur, og sum tey kunnu nevna og tosa um, so hevur tann vanligi læarin í føroyskum við eini nú 30 ára gamlari bók sum grundarlagi greitt næminginum frá sinum barnárum, hvussu hann spældi við horn, hvussu omma hansara vaskaði rúkkulakkar o.s.fr. Tann læarin umboðar aðalbrolaran, ið gjøgnum arini er gjørdur í lærugreinini føroyskt. Teir hava ikki nóg væl medvirkað til, at næmingarnir igjøgnum teirra egna móðurmál fingi nóg mikið at identifisera seg við. tann undarligi hugburður,

Teir tríggir bestu skjúttarnir í fyrstu skjótkappingini, sum Sunda Byrsufelag skipaði fyri á nýggju skjótbreytini við Norðskála. Frá v. Ólherji Hammer, Arnfinnur Kithler og Tórbjørn Hansen

Royndu nýggju skjótbreytina við Norðskála

Skjótiróttin í Føroyum tók eitt stig framá, tá ein nýggj skjótbreyt varð tikin í nýtslu við Norðskála seinasta leygardag.

Í hesum sambandi varð ein kapping við 15 luttakarum. Kappast varð í trimum deildum.

Úrslitið gjørdist, at Anfinnur Kithler gjørdist nummar 1 í meistara-

bólkinum við 65 dúgvum, nummar 2 varð Ólherji Hammer við 61 dúgvum og nr. 3 Tórbjørn Hansen við 50 dúgvum.

Spæld vóru trí umfór uppá 25 dúgvur hvørt.

Nýggja skjótbreytin liggur millum Norðskála og Svináir. Teir dystast í skitt. Har eru tvær maskinur, sum skjóta

dúgvurnar út og síðani er eitt hús á staðnum. Átlanin er einaferð í framtíðini at leiga út byrsur og skjótbreyt til áhugað frætta vit frá Sunda Byrsufelag á Norðskála.

Heðin

Myndir Jens Christian Vang

Tórbjørn Hansen royndir seg

ið longu í barnárum verður lagdur niður í barnið móttvegis føroyskum, veksur seg mangan til illvilja móti móðurmálinum, ið alt ov ofta umboðar tað keðiliga, ið tú striddi teg igjøgnum, tí tað var kravt. Og bara tí.

Hoast hugstoytt at viðganga so stingur føroyskt ógvuliga grunt í persóns-

menskuna hjá flestum ungum føroyingum — ivaleyst vegna líkasælu fyri hesum spurningi í landsins hægstu stovnum. Eitt, ið avmyndar hetta sera greidiliga, eru krøvini, ið verða sett ungum, ið søkja sær starv. Kravt verður, at tú skalt duga væl enskt, telduviðgerð o.s.fr. — sjáldan eitt einasta orð

um, at hollur kunnleiki í føroyskum krevst í landi, har málið annars er um at kóðna vegna misrøkt. Vanligi næmingurin, ið er ógvuliga profit-orientaður, sum tað eitur, leggur ikki dentin á móðurmálið, tí tað tykist ikki at hava serliga stóran týðning fyri nakað sum helst.»

etj.

